

Svar på skriftligt spörsmål SS 347/2020 rd

Svar på skriftligt spörsmål om inverkan av domstolsavgifterna på människornas rättsskydd

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 347/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Matti Semi /vänst:

Hur garanteras det att människorna har lika rättigheter att driva sina ärenden i domstolar oberoende av deras ekonomiska situation och

hur bedöms de förhöjda betalningar och avgifter som trädde i kraft 2016 påverka människors rättsskydd?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Den offentliga makten har till uppgift att garantera att medborgarnas rättigheter verkligen är tillgängliga på ett jämlikt sätt. Ett rättvist rättssystem förutsätter att ingen blir tvungen att ta oskäligt stora ekonomiska risker när den åberopar sina rättigheter, och att var och en oavsett ekonomisk ställning har en så likvärdig rätt till rättsskydd som möjligt. Den faktiska tillgängligheten av rättskipning oavsett ekonomisk situation tryggas genom rättshjälpslagen.

I 1 och 3 § i rättshjälpslagen föreskrivs förutsättningarna för att få rättshjälp. Rättshjälp beviljas ur statsmedel till personer som behöver sakkunnig hjälp i ett rättsärende och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala de kostnader som behandlingen av ärendet föranleder. Rättshjälp ges på ansökan kostnadsfritt eller mot en självriskandel på grundval av sökandens ekonomiska ställning. Rättshjälpen omfattar bland annat juridisk rådgivning, biträdande i domstol och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende, såsom rättegångsavgifter som påförts enligt lagen om domstolsavgifter.

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering fastställs att inkomstgränserna för rättshjälp ska höjas och rättshjälp till medelinkomsttagare ska utredas. Statsrådet håller på att beställa en utredning av inkomstgränserna för offentlig rättshjälp. Målet är att man utifrån den information som utredningen ger ska kunna bedöma om det föreligger skäl att höja de nuvarande inkomstgränserna så att allt fler kunde få offentlig rättshjälp, hurdana förändringar som skulle behövas och vilka de ekonomiska konsekvenser de olika modellerna skulle ha på statsekonomin.

Svar på skriftligt spørgsmål SS 347/2020 rd

Lagen om domstolsavgifter eftersträvar ett enkelt och tydligt betalningssystem. Genom att höja domstolsavgifterna och utöka tillämpningsområdet för dem eftersträvades en styrande effekt. Målet var att domstolarnas resurser kunde riktas allt bättre till sådana ärenden där behovet av rättsskydd är stort. Reformen av betalningssystemet skulle minska uppenbart ogrundad användning av domstolstjänsterna. Dessutom syftade lagen om domstolsavgifter till att öka domstolsanvändarnas andel av kostnaderna för att producera tjänster. Eftersom betalningssystemet inte får förhindra tillgången på rättvisa rättegångar, kommer avgift inte att uppbäras av personer som behöver rättshjälp. I enskilda fall kan domstolsavgiften även utelämnas om det är uppenbart oskäligt att uppbära en avgift.

Lagutskottet har i sitt betänkande LaVM 2/2015 rd konstaterat att det anser det vara nödvändigt att konsekvenserna av domstolsavgiftsreformen på tillgången till rättskipande följs. Enligt lagutskottet finns det skäl att fästa särskild vikt vid SMF-företagens ställning. Det finns även skäl att i fortsättningen följa återkallanden av ansökningar om besöksförbud och fästa särskild vikt vid huruvida de till exempel är förknippade med våld i parförhållanden.

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering fastställs att lagstiftningen om besöksförbud ska förnyas för att bättre trygga offrets rättigheter. Justitieministeriet har 4.3.2020 tillsatt en arbetsgrupp för mandatperioden 4.3.2020–30.6.2021 för att bedöma möjligheterna att göra besöksförbuden effektivare. Arbetsgruppen bedömer behoven av att revidera lagstiftningen även beträffande avgiftsbelagda besöksförbud.

Justitieministeriet kommer även i större omfattning att följa konsekvenserna av domstolsavgiftsreformen på det sätt som riksdagen förutsätter. Justitieministeriets avsikt är bland annat att bedöma utvecklingen av antalet ärenden och vid behov utreda eventuella behov av att revidera lagen om domstolsavgifter.

Helsingfors 19.5.2020

Justitieminister Anna-Maja Henriksson